

เสวนา “เด็กแถว 1 2 3”
โดย สมาเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง
สถานที่ เวทีสวนพุทธธรรม
วันที่ 8 พฤษภาคม 2554 เวลา 14.00-15.00 น.

ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร : คุณธวัช หมดเต๊ะ

สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.)

ผู้ร่วมเสวนา

1. อาจารย์จรัล ผกผ่า
2. คุณชัยยุทธ พุฒนวล
3. ดร.ศาสดา วิทยานุพงษ์

อาจารย์จากโรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง
สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
จังหวัดตรัง
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

บทถอดเทปการเสนา

คุณธวัช หมดเต๊ะ:

สวัสดีครับ ผมธวัช หมดเต๊ะ มาช่วยทำหน้าที่เป็นคนช่วยพูดชวนคุย ชื่อหัวข้อของเรา เด็กแถว 1 2 3 ฟังดูเข้าใจยาก แล้วเป็นอย่างไร เหมือนปลาหมึกหรือเปล่า แถวที่เรียงลำดับชั้นแบบนั้นหรือเปล่า อันนี้ก็เป็นคำเฉพาะที่จังหวัดตรังเขาใช้ หลายๆ คนถ้าเคยทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยคนที่เล่นบทเป็นพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชน ปัญหาที่พบปัญหาหนึ่ง คือเรื่องการขาดความต่อเนื่อง ขาดช่วงของเด็ก เด็กโดยธรรมชาติเขาเอง

จะต้องเติบโตขึ้นทุกวันๆ แล้ว ณ จุดหนึ่งเขาต้องหลุดไปสู่การศึกษา สู่งาน จะนั่นแล้วคนที่ทำงานด้านเด็ก หนีไม่พ้นปัญหานี้ที่จะต้องเจอ เป็นปัญหาต่างๆ ไป ผมว่าคนทำงานด้านนี้จะเจอสิ่งเหล่านี้ แต่ที่จังหวัดตรัง โดยเฉพาะสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง เขามีวิธีการเตรียมการว่า ถ้าจะไม่ให้เจอกับปัญหาจะต้องทำอย่างไร ผมเข้าใจว่าวิธีการแบบนี้ได้พัฒนามาหลายปีแล้ว ตอนหลังเลยเรียกชื่อขึ้นมาว่าเป็นการพัฒนาเด็กแถว 1 2 3

วันนี้เรามี 3 ท่านด้วยกัน ซึ่งทั้ง 3 ท่านจะทำหน้าที่ในลักษณะของทั้งพี่เลี้ยงและผู้ใหญ่ใจดีในพื้นที่ที่คอยดูแลเด็ก จะเห็นว่าเราเชิญมา 3 ท่าน ทั้งสามท่านจะดูแลคนละแถว แถว 1 แถว 2 แถว 3 จะขอแนะนำตัวทั้ง 3 ท่าน จะเริ่มจากแถว 3 ก่อน ผมขออนุญาตแนะนำ อาจารย์จรัส ผกผ่า อาจารย์จากโรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง อาจารย์เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง จริงๆ อาจารย์ฝ่ายปกครองดูแลเด็กไม่ค่อยกล้าเข้าไปใกล้แต่ทำไมอาจารย์มาเป็นพี่เลี้ยงเด็กได้

แถวที่ 2 อยู่นอกโรงเรียนมาหน่อย เป็นราชการเหมือนกันแต่เป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลน้องๆ คุณชัยยุทธ พุฒินวล เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดตรัง

และแถว 1 เป็นอาจารย์สอนมหาวิทยาลัยทักษิณ คณะนิติศาสตร์ อาจารย์ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงที่คอยดูแลน้องๆ ที่สภาเด็กและเยาวชนกันด้วย ดร.ศาสดา วิทยานุพงษ์ วันนี้มาทั้ง 3 แถว

ผมก็สงสัยตอนแรกว่าทำไมเรียกแถวสามว่าอาจารย์จรัสซึ่งอยู่โรงเรียนมัธยมแล้วค่อยๆ มาเป็นแถวสอง แล้วสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยเป็นแถวหนึ่ง จากเด็กที่จะต้องผ่านมารั้งแรกในชีวิตจะต้องผ่านมืออาจารย์จรัสก่อน ก็ผ่านมาในระบบโรงเรียนคือ เด็กตั้งแต่เล็กๆ มาเจออาจารย์จรัส ช่วยแนะนำเป็นพี่เลี้ยง จากนั้นพอผ่านอาจารย์จรัส จึงเกิดการส่งต่อมาให้พี่ชัยยุทธ ก็จะดูแลออกจากโรงเรียนอีกลำดับหนึ่ง แถวสุดท้ายพอโตขึ้นมา มีประสบการณ์ทำงานมากขึ้นทำงานที่ใหญ่ขึ้นจะมีอาจารย์ศาสดา ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยจะช่วยเป็นพี่เลี้ยงประกบอีกแบบหนึ่ง วันนี้เราลองมาฟังกันดู ขออนุญาตเริ่มจากแถว 3 มาก่อน เริ่มจากจุดเล็กๆ ว่าอาจารย์ทำอะไรบ้างที่เกี่ยวกับเรื่องของการพัฒนาเรื่องแกนนำเยาวชนของสภาเด็ก

อาจารย์จรัส ผกผ่า:

ตัวผมแล้ว ชื่อคุณากแล้วอยู่ คือฝ่ายปกครอง เด็กไม่กล้าจะเข้าไปใกล้ แต่งานของเราเป็นชื่องานฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อให้มันดูดี เด็กก็กล้าที่จะมาทำกิจกรรม โดยผมคลุกคลีทำงานกิจกรรมของเด็กอยู่แล้ว ในโรงเรียนนั้นก็มีฝ่ายต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน โดยเราจะใช้นักเรียนที่เป็นแกนนำคล้อยตามไปกับโครงการตามนโยบายของรัฐ ร่วมด้วยช่วยกันระหว่างหน่วยงานความมั่นคง ของทีมงาน ปปส. ในเรื่องของยาเสพติด เรื่องของการส่งเสริมได้รับความ

อนุเคราะห์หน่วยงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อยู่ที่พี่ชัยยุทธ ในส่วนตัวผมเองแล้วในงบประมาณที่ทำ ในบ้างครั้งที่เราทำงบประมาณไปเราเจอปัญหาว่าไม่มีงบประมาณที่จะสนับสนุนตรงส่วนนี้มากนัก จึงต้องขอการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งเป็นทีมงานจากแถวที่ 2 โดยผมเองมีหน้าที่คอยที่จะเอาทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบหลักๆ ไปป้อน ที่เกิดจากการคัดเลือกตัวเด็กที่มีพฤติกรรมจิตอาสามาก่อน แล้วมีความตั้งใจ มีเจตนาที่ดี และที่สำคัญที่สุดต้องรู้จักเสียสละ ผมเคยลองทำงานกับเด็กที่มีปัญหาเรื่องพฤติกรรมเกราะกับเด็กที่เรียนเก่ง เด็กเกราะจะมีศักยภาพในเรื่องของการทำงาน workshop ภาคสนามได้ดีแต่ในขณะเดียวกันที่ผมเจอมา เด็กเรียนเก่งมักจะทำงานสู้เด็กที่เกราะไม่ได้ เพราะเขาจะมีพัฒนาการเรื่องสังคม เขามีเพื่อนเยอะ เพราะพัฒนาการบางอย่างของเด็กเรียนเก่งจะไม่มี แต่เด็กที่เรียนไม่เก่งเขาจะมีตรงนี้ เป็นจุดเด่นแต่ไม่ใช่ทุกคน ซึ่งไม่ใช่บทพิสูจน์ว่าสองทฤษฎีนี้จะไม่มีเด็กเก่งขึ้นมาทำงานนี้ เท่าที่ผมพบทั้งเด็กเก่งและเด็กไม่เรียนหนังสือพวกนี้ทำงานร่วมกัน ได้ถ้ามีตัวเชื่อมที่ดี ให้เขาเข้าใจตัวคนที่แท้จริงของเขาว่าเขามีจุดเด่นอะไร แล้วให้เขาดึงจุดเด่นมาใช้กับเพื่อนของเขาให้สังคมที่เขาอยู่โดยผมมีสิ่งที่กระตุ้นเขาอยู่ในเรื่องของความภาคภูมิใจในสิ่งที่เขาทำ ไม่ควรเล็งผลว่าทำแล้วใครจะยินยอม เหมือนยกคนเป็นเทวดา คือสิ่งแรกที่ผมมอง ฉะนั้นแล้วรุ่นไหนๆ ที่ผมจับเด็กมาทำงานตรงนี้ งานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตรงนี้ส่วนหนึ่งภาคส่วนที่มารับช่วงต่อจากผมในช่วงที่ 2 เขาจะได้รับวัสดุดีๆ ไป ได้คนดีๆ ไปทำงาน ทำแล้วมีความสุข ที่สำคัญคือมีความสุข รู้จักที่จะแบ่งปันตรงนี้ที่สำคัญ

คุณธวัช หมัดเต๊ะ:

ดูเหมือนอาจารย์ทำหน้าที่เป็นแมวมองนอกจากสอนเด็ก คุณว่าคนไหนมีแวว แต่ว่าประเด็นที่อาจารย์พูดมากที่สุดคือ เรื่องของเด็กนั้นมีเก่งเรียนกับเก่งกิจกรรม แต่อาจารย์รู้สึกว่ามีตัวกลางที่คอยเชื่อมสองคน สองคาแรกเตอร์ก็จะร่วมกันทำงานได้ แล้วอย่างที่อาจารย์พอเห็นแวมาแล้ว อาจารย์มีวิธีการอย่างไรต่อ พอที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงนี้ได้บ้าง

อาจารย์จรัส ผกผ่า:

อย่างที่นั่งอยู่ตรงนี้ก็เอาคนที่ประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนคือ คุณสถาพร พันธุ์ประดิษฐ์เป็นเด็กที่อยู่ ในตำบลที่ลำบาก เห็นแววตรงที่ว่าเขามาขึ้นบ่นอยู่ข้างหลังผม ตอนนั้นผมจัดกีฬาฟุตบอล ด้านยาเสพติด เขาอยากที่จะแสดงออกผมสังเกตว่าเด็กที่มาขึ้นล้อมรอบผมเขาสนใจอะไร บางคนสนใจกีฬาก็ให้เขาเล่นกีฬา บางคนสนใจที่จะเป็นผู้นำเขาก็จะฉายแววของเขาออกมาทันที อันนั้นต้องอย่างนี้ อันนี้ต้องอย่างนั้น มาบ่นอยู่ข้างหลัง ผมบอกอยากทำงานใหม่ อยากมาคุมตรงนี้ใหม่ มานั่งตรงนี้ใหม่ ไหนลองขยับสิ ไหนลองมาเสริมตรงนี้ เชื้อเชิญเขามาด้วยวิธีการที่นุ่มนวลแล้วเปิดโอกาส ผมจะใช้วิธีการเปิดเวทีโดยถ้ามีโอกาส ถ้าเหตุการณ์ไหน พิสูจน์ได้ว่าเขามีจิตอาสา เขามีเจตนาที่เขาอยากมาทำตรงนี้ ถ้าเขาเผยตัวตนให้ผมเห็น ผมจะทำทันที เปิดเวทีแล้ว

ลองนั่งคุยกัน ไหนลองขยับ เปิดไมค์โครโฟนอยากพูดอะไรพูดเลยลูก พอพูดแล้วนักกีฬามาต้องทำอย่างนี้ พอเด็กเริ่มมีความมั่นใจ อย่างสถาพร มีความมั่นใจ ทำอะไรจับไว คิดเร็ว ฉะนั้นการทำงานตรงนี้ ตัวเด็กมาอยู่แล้ว แต่เราจะคิดอย่างไร เอาสิ่งที่อยู่ในตัวเด็กออกมาแสดงให้เห็นชัด ถ้าเขาเกิดความมั่นใจ งานต่อไปเขาทำเท่าไรเท่ากัน จึงเกิดเป็นงานใหญ่ขึ้นมา อย่างคุณสถาพร งาน TO BE NUMBER ONE ของโรงเรียนห้วยยอด นำน้องไปอบรม ครูบอกสถาพรว่า เราต้องหาทีมงาน เราทำคนเดียวไม่ได้ ต้องทำเป็นทีม เธอรู้วิธีการแล้วว่าต้องทำกับเธอแบบไหน เธอก็ทำแบบนั้นแต่ถ้าหนักใจอะไร อย่างไร บอกครู ครูจะช่วยไปรวบรวมมาก่อน มีกี่คน กี่งานของเธอ ที่มีจิตสาธารณะเหมือนกัน

เราจะเริ่มต้นตั้งแต่งาน TO BE NUMBER ONE ตั้งเป็นแกนนำหลักแล้วเริ่มคลุกคลีกับน้องๆ ในโรงเรียน จนกระทั่งได้เป็นตัวแทนสถานักเรียน เป็นประธานนักเรียนแล้วก็เริ่มเข้าสู่เวทีของสังคมข้างนอก โดยทีมงานที่อยู่แถว 2 คือคุณชัชชุทธ รับช่วงต่อ เราเจอกันโดยบังเอิญจากนโยบายของหน่วยเหนือของท่านส่งงบประมาณมาว่า มีเด็กจำนวนเท่านี้ ฝึกเด็กเป็นแกนนำ เราก็เริ่มคุยกัน ท่านต้องการอะไร ผมต้องการอะไร เด็กต้องการอะไร เรามาแชร์กัน ท่านมีเงินส่งเงินมา ผมมีเด็กผมป้อนเด็กไป ท่านต้องการงานอะไรบอกผม ผมจะช่วย ซึ่งตอนนั้นสถาพรเพิ่งจะเข้าไปในทีมงานของสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดตรัง ได้รับเลือกเป็นประธานสภาเด็ก แล้วเริ่มงานทำงานกับสถาบันใหญ่ เช่น สถาบันรามจิตติ แล้วก็จัดองค์การบริหารทั่วทั้งจังหวัด แล้วขยายวงกว้างขึ้นไปในระดับภาค จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็เป็นความภาคภูมิใจ คือครูที่อยู่ในโรงเรียนไม่ใช่เพียงลำพังแต่ผมคนเดียว ผมก็ต้องสร้างทีมงานที่อยู่ตรงนั้นด้วย เรียนตรงนี้ด้วยว่าลำพังผมคนเดียวคงเป็นไปไม่ได้และที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารเอง ถ้าท่านไม่มีนโยบาย ไม่มีจิตสาธารณะเป็นผู้ใหญ่ใจดี เด็กก็ไม่ได้เกิด หน่วยเหนือก็ไม่ได้เข้ามาในโรงเรียน เด็กก็ไม่มีความวิสัยทัศน์ มองมุมกว้างออกไปแล้วไม่ได้พบกับของแปลกของใหม่ที่จะมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ซึ่งสิ่งนี้เองเป็นสิ่งที่ผมภาคภูมิใจจนถึงปัจจุบัน

คุณธวัช หมดเต๊ะ:

จากที่ได้ฟังอาจารย์ ประมาณได้ว่าพอเห็นแวว จะต้องสร้างเวทีหรือกิจกรรมทันทีเพื่อให้ได้แสดงออกทันที หากเป็นสไตล์อาจารย์ คือถีบมันลงน้ำเลย แต่ก่อนจะถีบลงน้ำ ก็ดูก่อนว่าน้ำลึกแค่ไหน ให้มันลงไปก่อนเดี๋ยวมันจะหัดของมันเอง ผมว่าอาจารย์เริ่มจากเล็กๆ จากฟุตบอลที่มายืนบ่นอยู่ข้างหลัง ลองดู ลองคุยดูก่อน เริ่มฉายแววไปเรื่อยๆ ซึ่งผมเข้าใจว่าก่อนจะมาถึงสภาเด็กแบบนี้ก็คงผ่านมาหลายเวที ไม่ว่าจะเป็นเล็กๆ ค่อยๆ ลึกเพิ่มความลึกไปเรื่อยๆ ของน้ำจืดล่อง ฟังมาจากอาจารย์ว่าหน้าที่ของอาจารย์พี่เลี้ยงแถว 3 ซึ่งเป็นคนต้นๆ ทางคนที่เป็นคนคัดเลือกว่าตัวลูกที่อาจารย์ว่าก็ต้องมีเรื่องราวเหล่านี้ ที่นี้ลองขยับมาอีก พอเริ่มมาสระอีกแบบหนึ่ง

แล้ว สระที่ค่อนข้างใหญ่ขึ้น มีคนดูมากขึ้น พี่ชัยยุทธ ก็ต้องรับช่วงต่อ ที่นี้ พี่ชัยยุทธ ต้องทำอะไรบ้างกับน้องๆ เยาวชน

คุณชัยยุทธ พุฒนวล:

สวัสดิ์ครับ ผมเป็นเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการทำงานกับเด็กในการบริหารของรัฐ หน่วยงานการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำงานกับเด็ก มีกฎหมายฉบับหนึ่ง ได้บัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดให้มีกรอบในการพัฒนาเด็กมีสาระสำคัญของกฎหมายคือ การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับอำเภอ องค์ประกอบจากอำเภอ แล้วก็จังหวัดสู่สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย นั่นคือ 3 ระดับ แต่กลไกของจังหวัดตรงเราเริ่มจากระดับท้องถิ่น ระดับตำบล เป็นวาระของจังหวัด ตรงที่ การพัฒนาเด็กก็ต้องเริ่มจากฐานของตำบล ให้การพัฒนาสังคมจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน พยายามให้ครอบคลุมทั้งหมดทุกที่ตามวาระของจังหวัด จากกลไกตัวนี้เข้าสู่การพัฒนาเด็กและเยาวชนของตำบลและพื้นที่ การลงไปคัดเลือกเด็ก การ ไปจัดตั้ง ทำให้เรามองเห็นศักยภาพของเด็กในการพัฒนาระดับเบื้องต้น เราได้คณะกรรมการบริหารเด็กระดับตำบล เราให้เด็กทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ ความรู้ความต้องการว่าสภาพ ปัญหาของเด็กในพื้นที่คืออะไร โดยเรามีการจัดการประชุมสภาเด็ก แล้วชี้แจงให้เห็นกรอบทิศทางของเด็กที่เข้าสู่ในการพัฒนาระดับสูงว่าจะเดินทางเข้าสู่ประเทศชาติได้อย่างไร

หลายตำบลที่ลงไป เริ่มมีทิศทางแนวโน้มที่จะพัฒนาเด็ก มีการจัดกิจกรรม เด็กเกิดศักยภาพการเรียนรู้ วัฒนธรรมของท้องถิ่น สามารถมีแนวคิดระดับท้องถิ่นว่าปัญหาของเขาคืออะไร ความต้องการของเขาคืออะไร แนวคิดของเด็กออกมาในวาระการประชุม จากการระดมความคิดของเด็กไปเป็นแผนงานและ โครงการ โดยเริ่มต้นจากแผนของสภาตำบล กิจกรรมต่างๆ อบต. พื้นที่ไม่มีงบประมาณเราจะบูรณาการ พัฒนาสังคมลงไปให้การแนะนำวิชาการและการช่วยเหลืองบประมาณ ให้เด็กมีกิจกรรม อันนี้เป็นฐานในระดับตำบลเข้าสู่ระดับ อำเภอ ตอนนี้อีกกิจกรรมน้อย เพราะว่าเป็นช่วงกลาง หากขยับขึ้นมาในระดับจังหวัด ในระดับจังหวัดนี้มองเห็นได้ชัดว่า ศักยภาพเด็กที่เข้าสู่ระดับจังหวัดเขามีศักยภาพอยู่ในตัว สังเกตจากการประชุม การได้รับการชมเชยจากผู้หลักผู้ใหญ่ที่เป็นที่ปรึกษา การแสดงความคิดเห็นออกมา อันนี้สะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในจังหวัดตรง ที่ผ่านการแนะนำมาจากระดับท้องถิ่น ระดับครู โรงเรียนที่เข้าสู่ระบบการพัฒนาเด็ก มองเห็นได้ชัด ผลสะท้อนได้คือตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จของจังหวัดตรง เรามีสภาเด็กและเยาวชนรุ่นแรกทีประสบผลสำเร็จในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกระดับ หากมีที่ไหนในการพัฒนาเด็กเราจะส่งเด็กของเราเข้าไปเรียนรู้ เข้าไปแสดงออก ให้ได้เรียนรู้แล้วนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเด็กในพื้นที่ที่ไม่ได้มา อันนี้เป็นกลไกที่ชี้ให้เห็นว่ามีทิศทางในการต่อสู้ขึ้นไป

คุณวัช หมดเต๊ะ:

ฟังจากอาจารย์แล้วรู้สึกว่ พี่เลี้ยงแถว 2 ความยากคือ อาจารย์จะต้องโยงตัวเด็กที่มาจากแถว 3 โยงเข้ากับชีวิต เรื่องราวของชุมชน ซึ่งมีความสลับซับซ้อนกันมากขึ้น โจทย์ยากขึ้นมาอีกแบบหนึ่ง ตอนพัฒนาเด็กนี้ยากใหม่ เพราะว่าเด็กก็คือเด็ก อย่างเช่น เวลาอาจารย์พาเขาคิด พาเขียนโครงการ คือมันต้องเข้าใจเชื่อมโยงเข้ากับมิติของชุมชน เห็นมิติของชีวิต เห็นอะไรหลายๆ อย่างความยากง่ายเป็นอย่างไรบ้าง ในการทำงาน

คุณชัยยุทธ พุฒนวล:

ตรงนี้เป็นเรื่องยาก แต่กลไกของเรามีระบบ มีศูนย์กลางการเรียนรู้ ตอนนี้มีศูนย์กลางสร้างจิตสำนึกให้รักท้องถิ่น จะมีการเรียนรู้ในระดับวิชาการ วิชาชีพ ตัวองค์ความรู้ตรงนี้ก็ได้เข้าไปศึกษาในเชิงระบบท้องถิ่น ตัวองค์ความรู้จากผู้นำท้องถิ่นในด้านวิชาชีพ ในด้านวิชาการคือ โรงเรียนบูรณาการในหลายๆ ส่วนที่จะต้องมาช่วยในการพัฒนาเด็ก

คุณวัช หมดเต๊ะ:

อาจารย์ใช้พวกเทคนิคหรือเครื่องมือที่พาเด็กเข้าไปเรียนรู้ชุมชนเองแล้วค่อยๆ ทำความเข้าใจ ซึ่งตรงนี้น่าจะเป็นปัจจัยหลักสำคัญ จุดยากอีกจุดหนึ่งเหมือนกันว่าการที่จะให้เด็กเข้าใจความหมายหรือเข้าใจคุณค่าอะไรสักอย่างหนึ่งที่เราเห็นในปัจจุบัน ต้องผ่านกระบวนการพวกนี้ ผมว่าสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความเข้าใจมิติของชุมชน ความเชื่อมโยงของชีวิต เป็นสิ่งที่อาจารย์ทำ ขยับมาอีก พอผ่านจากขั้นต้นเป็นเรื่องของทักษะพื้นฐานๆ ที่พามาโยงเข้าเรื่องของชุมชนแล้วเด็กก็เริ่มโตขึ้น เริ่มคลุกคลีกับอาจารย์ในมหาลัย แล้วไม่ทราบว่าจะสุดท้าย แถว 1 ได้มีส่วนไปทำอะไรบ้างครับ

อาจารย์ศาสดา วิทยานพงษ์:

ขอบคุณครับคุณวัช บอกว่าจากรุ่นสู่รุ่น จากเล็กๆ ไปหาใหญ่ แต่ของผมใหญ่ขึ้นไปอีก จากการที่ใหญ่ขึ้นไปอีก ผมทำอะไรบ้าง ผมบอกเลยว่าผมก็ปล่อยเด็ก ใช้คำว่าให้เวียนว่ายตายเกิด คือให้ลงไปอยู่ในสระ ในบึง แต่ผมทำง่ายมากคือ ผมยื่นดูเฉยๆ แต่รูปสระและบึงมันใหญ่ขึ้น เรายืนดู แต่ไม่ได้ดูเฉยๆ เราดูแล้ว เราเดินไปรอบๆ คอยดูเขา อันนี้ข้อที่หนึ่ง ข้อที่สอง คือบึงหรือสระที่ปล่อยเขาลงไปนั้น เราก็มั่นใจแล้วว่า ตกน้ำอย่างไรก็ไม่ตาย อย่างมากแค่เปียก เริงบวกกับที่ว่ารูปแบบกับมุมที่มันใหญ่ขึ้นนี้

กลับมาที่หัวข้อของเราเด็กแถว 1 2 3 ผมขอเดิมต่อท้ายคือ พูคนอกรอบไปแล้วเด็กแถว 1 2 3 เพราะถ้าแค่ 1 2 3 ก็คือจบแล้วครับ สามรุ่นเล็กกลับบ้านแล้วก็คือ 1 2 3 ต่อไปก็จะมี 4 5 6 7 ต่อไปเรื่อยๆ ในช่วงต้นผมจะนำเสนอในสองประเด็นว่า ทำไมจะต้องเกิดเด็กแถว 1 อันนี้แน่นอน 2 3 4 5 6 7 ต่อไปแล้วอีกประเด็นหนึ่งที่ว่า อะไรที่จะทำให้เกิดแถว 2 แถว 3 แล้วก็ 4 5 6 7 เดียวรอนสักรอบแล้วเราจะมาคุยกันสั้นๆ ว่า แล้วอย่างไรที่จะทำให้เกิดเด็กแถว 2 3 4 5 6 7 ทำไมเราไม่คิดอะไรมากที่มาจากตรงนี้มีครั้งที่หนึ่ง ครั้งที่สอง ถ้าเกิดเด็กหรือผู้ร่วมงานทุกคนมาครั้งนี้แล้วจบกันไปไม่มีแล้วครั้งที่สาม ครั้งที่สี่ ก็เหมือนกันงานดีๆ เหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้นอีก ผมอาจจะใช้คำ in trend ว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนในเรื่องของตัวบุคคลคือ พัฒนาคนแล้วก็ต้องการพัฒนาที่ยั่งยืนในเรื่องของท้องถิ่น แต่คำว่าท้องถิ่นของผมพูดหมด ท้องถิ่นเล็กๆ ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เป็นจังหวัด เป็นประเทศ เป็นโลกของเรา เป็นสิ่งที่ทำไมเราต้องเตรียมคนหรือพัฒนาคนหรือพัฒนาเด็กได้อย่างต่อเนื่องให้มันจบขึ้นไปในรุ่นของเรา 1, 2 หรือว่า 3 ส่วนถามว่าแล้วอะไรที่ทำให้เกิดเด็กแถว 2 3 4 ผมแบ่งสิ่งที่ทำให้เกิด เป็นสองประเด็นใหญ่ๆ

ประเด็นแรกคือ เรื่องของงาน ประเด็นที่สองคือ สระ ประเด็นที่สาม คืองานกับใจ งานก็คือหนึ่ง การถ่ายโอนความรู้ หมายความว่า หนึ่งคือ การสอนน้อง ถ่ายโอนความรู้ทางเทคนิคเพราะว่าเทคนิคผมอาจจะขึ้นมาในมหาวิทยาลัย การเป็นประธานนั้นทำอย่างไร ไม่ใช่ว่าประธานคนนี้เก่งมาก พอไปที่เหลือไม่มีคนขึ้นมาเป็นประธาน หรือเข้ามานั่งก็มานั่งเฉยๆ ซึ่งทำให้วงประชุมแตกแยกหายไปหมด คนเป็นเลขานุการการประชุมเป็นอย่างไร หรือการจัดทำโครงการ การสรุปโครงการ หรือเรื่องของบัญชีรายรับรายจ่าย ทุกอย่าง และเรื่องทางเทคนิค อีกกรณีเป็นเรื่องของงานการถ่ายโอนประสบการณ์ ซึ่งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จะเรียนรู้ว่าการเป็นผู้นำที่ดีทำอย่างไร การเป็นประธานในที่ประชุมเป็นอย่างไร การเขียนโครงการเป็นอย่างไร พอถึงวันจริงๆ อาจไม่ใช่อย่างนั้น มันเกิดเหตุการณ์ทั้งหมด แม้แต่ในงานนี้ทุกคนก็คิดว่าจะมากกลางแจ้งบรรยากาศดี เรามานั่งคุยฝนจะตกหรือเปล่า ข้าวจะมาตรงเวลาหรือเปล่า คนจะมาเยอะหรือเปล่า มันเป็นเรื่องอีกว่า เราจะใช้ประสบการณ์ในการทำงานนี้เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์ที่สำคัญ บางครั้งผมให้น้ำหนักมากกว่าด้วยซ้ำ คือเรื่องของใจ เรื่องของใจก็คือหนึ่ง การสร้างความผูกพันในระหว่างรุ่นพี่และรุ่นน้อง พูดง่ายๆ ก็คือ มาทำงานด้วยกัน ทีมเดียวกัน ก่อนนั้นคือเพื่อน พอเริ่มทำงานในครั้งแรกมีปัญหา ก็ต้องรอรุ่น 2 รุ่น 3 เพราะมันแตกตั้งแต่รุ่น 1 แล้ว ต่อมา มีน้องเข้ามา รุ่น 2 รุ่น 3 พอถึงเวลาเราก็ปล่อยเขา ทั้งเขา ดีก็ยอมรับ ชั่วก็โยนให้เขา เริ่มไม่ดี ก็ต้องมีการสานต่อ เพราะน้องบอกว่าไม่เอาแล้ว หรือถ้าจะทำ ฉันทก็จะทำอย่างอื่น ฉันทไม่เข้าไปยุ่งแล้ว 2,3 ก็ไม่เกิด 4, 5 ก็ไม่ต้องหวัง

คราวนี้อีกกรณีหนึ่ง การสร้างทัศนคติที่ดี เช่น workshop จิตอาสา ความมีจิตอาสา ผมคงไม่ขยายความ เรื่องของความรับผิดชอบซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ความรับผิดชอบในตัวเอง ความรับผิดชอบในทีมงาน สมมติว่าเราเป็นที่ เรารับผิดชอบน้องพาเขามาแล้วดูแลเขาอย่างไร ส่วนน้องรับผิดชอบกันเองแล้ว หากมีพี่บอกว่ามีงานอื่น

จะต้องทำ พี่ให้น้องทำเองที่จะไปทำกิจกรรมอย่างอื่น น้องรับปากแล้ว น้องต้องมีความรับผิดชอบ ต้องตั้งใจทำอย่างพี่พอไปทำอย่างอื่นจริงๆ แล้วเขาก็ไม่ได้ผิดเขามีความรับผิดชอบ คือว่ากลับมาดู กลับมาช่วยเหลือ ก็จะต้องช่วยเหลือกันทั้งสองฝั่ง ในสิ่งที่พูดมาทั้งหมดนี้สุดท้ายแล้วที่พูดมามันถึงจะเกิดในข้อสอง เรื่องของการถ่ายโอนความรู้ การสร้างความผูกพันจะเอาไว้ในอีกรอบหนึ่ง

คุณวิช หมดเต๊ะ:

ทราบว่าสภาเด็กที่จังหวัดตรัง ที่เขามี 3 แแถว ตอนนี้มีมากกว่านั้นอย่างที่อาจารย์ว่า แถว 4 5 6 ต่อๆ ไปเรื่อยๆ ตอนนี้แถวล่าสุดก็คือ แถวของรุ่นสถาพรอันนี้เป็นแถว 1 ทราบว่ารุ่นนี้ก็มียู่ 15 คนแล้ว แขนงนำเด็กแถวสองฐานต่อไป คือ รุ่นหลังจากสถาพร 13 คนมากขึ้นมา แล้วแถว 3 ที่กำลังอยู่ในมือของอาจารย์ คือ ประมาณ 50 คน ซึ่งจำนวนที่มากขึ้นนี้เพราะการประมาณอาจจะมียกหล่นหรือหลุดไประหว่างทางการฝึก เป็นกลยุทธ์อันหนึ่งของสภาเด็ก ถามอาจารย์จรัลว่าที่อยู่ในมืออาจารย์ 50 คน อาจารย์ต้องทำอะไรบ้าง ต้องเจอปัญหาอะไรบ้าง

อาจารย์จรัล ผกผ่า:

ขอบคุนมากครับ ขณะนี้ 50 คน ผมเริ่มนำเข้ามาทำงาน เริ่มจะปลูกฝังแนวคิด เริ่มที่จะให้มีเรื่องจิตอาสา รู้จักแบ่งปัน เมื่อวันที่ 24 มีนาคม (2554) ที่ผ่านมา เด็กสอบเสร็จ มีเด็กนักเรียนจากสถาบันเทคโนโลยี เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนห้วยยอด ที่อยู่ในแกนนำหลักในจำนวน 30 กว่าคนที่ท่านพิธีกรบอกไปเมื่อปีที่แล้ว เราไปทำโครงการต้นกล้าแผ่นดิน ปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติองค์ในหลวงของเรา ซึ่งในโครงการนี้เด็กได้ไปนำเสนอในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อจะหาทุนการศึกษามีจำนวน 200 กว่าโครงการ เด็กได้นำโครงการต้นกล้าแผ่นดินไปเสนอ บริษัท Buyer ประเทศเยอรมันนี่ ได้เป็นตัวแทนขุขุด Buyer ประเทศเยอรมันนี่ ได้ไปดูงานที่นั่น เป็นความภาคภูมิใจเลย ต้องเอาจุดนี้มาสานต่อ สานฝันให้พวกเขาๆ โครงการแบ่งปัน มันทำให้เกิดอะไรได้บ้าง เด็กได้มองเห็นภาพนี้ร่วมกันกับพี่ของเขาที่เขาไปทำงานตรงนี้ เขาเห็นผลสำเร็จที่ตัวของเขาเอง ไม่ได้มุ่งหวังว่าวันข้างหน้าเขาจะต้องส่งโครงการนี้เข้าประกวดเพราะเขาก็ไม่รู้ว่าจะไปสอบเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยไหน สถาบันใดพอไปทำแล้วเกิดจำนวนนี้ขึ้นมาเด็กจำนวน 50 กว่าคน เกิดกำลังใจขึ้นมา เกิดมีพลังขึ้นมาพลังเชิงบวก

หลังจากที่เรอบรมตรงนี้ผ่านด่านแรก ทิศทางของเราร่วมแบ่งปันในการจัดกิจกรรมผู้นำต้นกล้า เป็นผู้นำต้นกล้า ที่จะต้องเสียสละ กล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะแสดงออกในกิจกรรมที่หลากหลาย มากินนอน จากลูกคนรวยมีสตาจค์เยอะแยะมานอนลำบากตากยุง ฝนฟ้าตกไม่หวั่นเกรงใดๆ ทั้งสิ้น รู้จักที่จะเสียสละ ตรงนั้นก็เกิดแรงบันดาลใจ ไม่ว่าจะเป็นครูที่ผมถือว่าเป็นต้นกล้าของแผ่นดินที่จะไปช่วยเสริม จากเมื่อก่อนผมรู้สึกที่ผมเป็นตัว

คนเดียวที่ไปทำเดี๋ยวนี้อันไม่ได้โดดเดี่ยวแล้ว ผมมีเพื่อนเยอะแยะมากมาย ผมมีน้อง ผมมีลูกหลาน เป็นกลยุทธ์ที่ผมทำอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้แรงเสริมเด็กเมื่อเปิดพื้นที่แล้ว อย่าไปคิดว่าแกทำไม่ดี เอาใหม่ ลุกคิดไม่เป็นไร จมน้ำ กินน้ำ เข้าไปข้างไม่เป็นไร เด็กจะได้รู้วิธีการหายใจอย่างไรในน้ำ ไปให้เรียนรู้ลงมือทำบ่อยๆ เรียนรู้

คุณวัช หมดเต๊ะ:

แล้ว 30 คน ที่อยู่ในมืออาจารย์จะอย่างไรครับ

คุณชัยยุทธ พุฒนวล:

ตอนนี้กลไกสำคัญของสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล เรามีโครงการนำร่องอยู่ 10 ตำบล เป็นโครงการสร้างจิตสำนึกพลเมือง เป็นโครงการที่จังหวัดตรัง หน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง จะดำเนินการสร้างแนวความคิดในการพัฒนาเด็กในกรอบแนวคิดว่าการคิดแก้ปัญหาการสร้างจิตสำนึกการเป็นคนไทย การเป็นพลเมืองที่ดีของท้องถิ่นที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น โดยเด็กพัฒนาโดยเด็กทำโดยเด็กจะเกิดผลสัมฤทธิ์ บรรลุเป้าหมายโดยกับองค์กรในท้องถิ่นได้อย่างไร อันนี้เป็นโครงการที่จะไปขับเคลื่อนในเร็วๆ นี้

คุณวัช หมดเต๊ะ:

มาที่อาจารย์ศาสดาบ้างครับ ในส่วนของอาจารย์คือเหมือนรับอยู่ในมือ 15 คน รุ่นแถวแรกเลย อาจารย์มีวิธีการ กระบวนการอะไร

อาจารย์ศาสดา วิทยานุกพงษ์:

แทบจะไม่ได้ทำอะไรเลย และพยายามจะทำให้น้อยที่สุดด้วยเพราะ ผมใช้คำง่ายๆ ว่า อยู่เฉยๆ แล้วก็ดู ซึ่งดูแล้วเหมือนว่าจะง่ายๆ ที่คำว่าดูนี้ไม่ใช่ว่าดูทุกอย่าง แต่ต้องช่วยเหลือซึ่งส่วนใหญ่อีกไม่ได้ช่วยด้วย เรียกว่าดูสอง รอที่จะตอบ หมายความว่าถ้ามีคำถามอะไร ต้องการข้อชี้แนะถึงจะตอบ เว้นแต่การให้ข้อเสนอแนะ ตอนต้นว่าควรทำอย่างนี้จะดีกว่าก็ไม่เคยให้คำตอบอย่างเดียว

คุณวัช หมดเต๊ะ:

อย่างเช่น บ่อยๆ คืออะไรครับอาจารย์

อาจารย์ศาสดา วิทยานุกพงษ์:

เช่น โครงการสิทธิความเป็นพลเมือง ซึ่งตัวกลางจังหวัดตรงเข้ากับโรงเรียนห้วยยอด สถาพรและทีมงาน มีภาคีเครือข่าย สสส. มีอีกหลายหน่วยงาน ซึ่งกลับมาสิ่งที่ผมค้างเอาไว้ว่าจะอะไรที่จะสร้างเด็กแถว 1 2 3 การถ่ายโอนความรู้ เรื่องของงาน เรื่องของใจ ที่จะไปถึงในจุดตรงนั้น แล้วอย่างไรที่จะทำให้เด็กแถว 2 3 4 และ 5 6 ต่อ ไปคือ หนึ่งด้วยเรื่องของวิธีการ ภาษาทางวิชาการง่ายมากพูดสั้นๆ คือการเปิดโอกาส คือถ้าเด็กคนนั้นอยู่บ้านเฉยๆ หรือมาเรียนแล้วกลับบ้านไปจบ เปิดโอกาสนี้มีสองทาง คือ เปิดเข้าไปเฉยๆ ทำความเข้าใจของมันเอง กับเปิดโอกาสแบบของอาจารย์จรัส คือ เปิดเปิดโอกาสแล้วไปดึงเขาเข้ามาอยู่ในประจวบนี้ด้วยคือ เปิดโอกาสเป็นเรื่องสำคัญคือ ถ้าไม่เปิดโอกาสเขาก็ไม่เดินเข้ามา จบไม่ต้องมารู้แล้วว่าจะสอนเขาอย่างไรจะฝึกฝนเขาอย่างไร ในเมื่อเขาไม่เข้ามาอีก อันหนึ่งคือเรื่องของกระบวนการ อันนี้ก็เป็นค่าต่างๆ ที่เราคำนึงว่าการมีส่วนร่วมไม่ใช่ให้เขามาแล้วมานั่ง สุดท้ายก็ให้เขากลับบ้านไปหรือไม่ก็มาตอนพูดแล้วสุดท้ายก็ให้เขากลับบ้านไป ต้องปล่อยให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมมันเป็นกระบวนการที่สำคัญ

คุณวัช หมดเต๊ะ:

แบ่งปันได้ไหมครับ ที่อาจารย์บอกว่า เปิดโอกาส ผมนึกกลับไปสมัยผมตอนอยู่ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาพอเห็นอาจารย์ที่เป็น ดร. ด้วยก็อาจจะกลัวๆ คือไม่กล้าเข้าใกล้ ที่นี้อาจารย์ทำอย่างไรให้เขามาพูดคุยปรึกษา

อาจารย์ศาสดา วิทยานุกพงษ์:

สุดท้ายมันไม่มีอะไรมาก เพราะเรากันเองๆ ง่ายๆ แต่ว่าต้องมาคุย อย่างว่าแต่เด็กที่ติดเลย อาจารย์ที่อยู่ด้วยกันก็ยังคงกลัวผม ว่าโดยทั่วไปถ้าได้รู้จัก ปกติผมใช้คำว่าฟังให้ดูดีก่อนแล้วกัน คือเสียเวลากับเด็กพวกนี้ค่อนข้างมาก จริงๆ ไม่ได้เสียเวลา พยายามพูดให้ชัดเจน คือเวลาใครมาปรึกษาอะไร มาหาอาจารย์ บางคนตอบคำเดียว บางคนตอบสั้นๆ มาให้เซ็น อะไรก็เซ็น แล้วออกไป แต่ผมไม่ใช่ ผมต้องถาม ต้องคุยตลอดไม่ว่าจะไปเรียนวิชา ลาออก พักการเรียน จะถาม จะอะไรหรือมาคุยหรือมาถามว่าวิชานี้ทำไมเกรดเขาไม่ดี คือผมอยากจะบอกว่าเราตรวจตามหลักเกณฑ์ก็จบ แต่ผมจะอธิบายว่ามันเป็นอย่างไร อธิบายจนถึงกระบวนการ การส่งคะแนนของมหาวิทยาลัยให้เข้าใจ อธิบายทุกอย่าง เสียเวลาครึ่งชั่วโมง เราให้เด็ก คือได้รับคำตอบแบบดี ฝึกให้เขาใช้เหตุใช้ผล แล้วตรงนี้จะเชื่อมโยง ใครก็รู้ว่าถ้ามาหาผม ผมคุยด้วย ปรึกษาอะไรคุยได้ นานๆ ก็ไม่เป็นไร ยกเว้นแต่ผมคิดอะไร อย่างผมบอกว่าผมมีประชุม ผมก็บอกให้เขามานั่งในห้องประชุมเลย ถ้าบางครั้งเป็นประชุมที่สำคัญมากผมก็ออกไปนั่งคุยกับเขาแล้วกลับไปประชุมใหม่ คือใช้ทุกเวลา อาจจะโชคดีว่า ผมเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ต่างจังหวัด บ้านพักอยู่แถวๆ มหาวิทยาลัย กลับบ้านเย็นสองทุ่มสามทุ่มได้ ตลอดเวลาผมยังคงอยู่ ผมถือตัวเอง อยู่ตรงกลางมาก เริ่มคิดอยู่ในใจว่าครอบครัวผมอยู่กรุงเทพฯ ผมเรียนและโตอยู่กรุงเทพฯ แต่นี้เป็นโอกาส ซึ่งถ้า พูดตรงๆ ว่าเราไม่ได้เจอกันเฉพาะเวลานอน เราเจอกันตลอด บางคนจบไปแล้วก็ยังมา เรียนต่อปริญญาโทก็ยัง มา บางคนมาถามว่าจะเรียนสาขาอะไรดี เลือกมหาวิทยาลัยไหนดี เราก็จะคุย ตรงนี้อาจจะไม่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือเด็กแถว 1 2 3 ทำให้ภาพของมหาวิทยาลัยหรือการเรียนเยอะๆ ไม่ได้จบเมืองไทยจะรู้เรื่องเมืองไทยหรือ ทำให้เห็นว่าเป็นปกติ ตรงนี้คือการเปิด มันเป็นเรื่องกระบวนการคือการให้ทุกคนมีส่วนร่วม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และเราไม่ใช่คนที่ลงมือไปคิด หรือไปทำ และให้ข้อแนะนำตามสมควร การให้คำแนะนำมากๆ ด้วยความหวังดี มันเป็นการบอกให้ทำแล้ว ที่แนะนำว่าอย่างนี้ๆ ครั้งแรกอาจจะบอกแนะนำแต่คำที่พูดง่ายๆ ว่าก็คือการบอกปิด ให้ทำหลายๆ อย่างมากของผมคือจับใส่กล่องสวยๆ ดีๆ ส่งออกอีกสักหน่อยแล้วไปประชาสัมพันธ์ในห้างร้าน ของตัวเองนิดหน่อย เรามือของดี กล่องสวยงาม และข้างในดี แต่ผมมั่นใจว่าอาจารย์สร้างมาดี ผมแค่ส่งออกนิด หน่อย

คุณธวัช หมัดเต๊ะ:

อาจารย์มาขัดสีจิตวิวรรตนิคหน่อย ก็ได้เพชรงามๆ ออกมา ซึ่งจริงๆ ฟังจากอาจารย์ ดร.ศาสดา ทำให้ผม นึกถึงหอม ซึ่งหอมแต่ละคนที่เราไปหา มีวิธีการวินิจฉัยแตกต่างกันไป หอมคนไหนที่คุยนานๆ ถามเยอะๆ ก่อน จะจ่ายยา ผมว่าหอมคนนั้นใส่ใจกับสุขภาพเรา เหมือนกับอาจารย์จะทุ่มเทให้เวลาพูดคุย ซึ่งอาจารย์เองอาจจะ วินิจฉัยเด็กไปด้วยว่าเด็กคนนี้เป็นอย่างไร แล้วอาจารย์จะออกแบบอะไร อย่างไร จะทำอะไรกับเขา ช่วยเหลือ อะไรเขาดี เพราะเราอาจจะช่วยกันไปคนละเรื่อง ไม่ถูกต้อง

อาจารย์จรัส ผกคำ:

อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นปัญหาเหมือนกันคือ เด็กที่เป็นทรัพยากรสำคัญ ปัญหาที่ผมมองๆ อยู่คือ ปัญหาที่ตัว เด็กเอง เด็กที่ขาดความเชื่อมั่น เราจะสร้างความเชื่อมั่นให้เด็กได้ ที่สำคัญที่สุดคือการให้ทำกิจกรรมบ่อยครั้ง จนกระทั่งรู้สภาพปัญหาของตัวเอง เด็กที่อยู่ข้างในที่ไม่ได้ใช้ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาภายในจิตใจ อยู่ตรงนั้นแล้ว แกะแก้ปัญหาก็สองได้ ปัญหาความร่วมมือของคุณพ่อ คุณแม่ สถาบันหลักของที่บ้านที่ไม่เข้าใจเด็ก จะมาทำ กิจกรรมวันหยุด สถาบันหลักคุณพ่อคุณแม่เข้าใจแค่ไหน ความที่เป็นคุณพ่อคุณแม่ ห่วงลูกตลอดเวลา อย่างที่ กำลังขึ้นมาแถว 1 แถว 3 ใหม่ในขณะนี้เขาจะมีมือไม้ที่เป็นพิธีกรอยู่ตามสถานี่ต่างๆ ตอนนี่เริ่มฉายแววแล้ว เพราะเขาเองมีเวทีเยอะ ที่เป็นพิธีกรรมโนราห์นี่ก็ใช่ เขามีเวลาในการทำกิจกรรมตรงนี่เยอะเพราะความชอบของ เขา ตัวเขาเองเขาเรียนปานกลาง แต่เวลาเขาทำอะไร เขาทุ่มเทตรงนี่ ที่ผมเห็นในตัวของเขาพจนีย์ที่ไม่เหมือนกับ ของปาล์ม (สถาพร) ปาล์มเขาหนักแน่น ชัดเจน เขารวดเร็ว พูดย่างๆ เขาเป็นซูเปอร์แมน แต่ พจนีย์เป็นเรื่องของ

กิจกรรม เขาจะจับ concept เร็วแล้วเขาพลิกแพลงในเรื่องของการใช้วาจา คำพูด ถูกฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถม เด็กคนนี้ได้ทักษะของแกตั้งแต่ตอนประถม พอขึ้นมัธยมต้นก็เริ่มให้เวทีกับเขาไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะส่วนมากเป็นงานประชาสัมพันธ์ การเป็นพิธีกรวันวิทยาศาสตร์ เขาจะพูดได้เลย

ปัญหาอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งคือเรื่องดูแล ครูที่ปรึกษา โดยปกติเป็นผมเองที่เป็นอาจารย์ฝ่ายปกครอง น่าจะมองออกว่าอาจารย์ฝ่ายปกครองในจินตนาการของเด็กว่า หัวโขนก็คือหัวยักษ์ ยิ้มอย่างไรก็เป็นยักษ์ เด็กไม่กล้าเข้าใกล้ แต่ผมมีเทคนิคของผม ผมจะลงไปหาเด็ก เพราะเด็กไม่มาหาผมแน่นอน ผมจะลงไปอยู่กับเด็กเลย แล้วมีเวทีตรงไหนที่ให้แกสนุก แสดงออกได้ เปิดพื้นที่ให้เลย แล้วให้แรงเสริม กระตุ้น ดัดตรงไหนก็ช่วยแก้ แล้วเปรียบเทียบกับให้ฟัง มีคนเคยล้มมาก่อน ทำอย่างนี้ ไหนลองใหม่สิลูก เด็กเกิดความเชื่อมั่น เด็กจะเดินได้ด้วยตนเองด้วยความมั่นใจ

อีกสิ่งที่เป็นปัญหาของการหาตัวเด็ก เด็กแถว 3 นอกจากความมั่นใจในตัวเองไม่มีแล้ว ที่สำคัญผู้ใหญ่ใจดี อย่างที่ทำงานของผม โดยเฉพาะในโรงเรียนเกี่ยวกับนโยบายสวนทางกับความรู้สึกของเด็ก เด็กทำกิจกรรมแต่จะทำอีกสิ่งหนึ่งที่เด็กไม่ได้ชอบ เหมือนไปขัดเขี้ยวให้เขาทำกิจกรรมทั้งที่เขาไม่ได้ชอบ เพราะฉะนั้นการเปิดพื้นที่ต้องเป็นพื้นที่ที่เขาชอบ มีหลากหลาย อย่างศิลปินมโนราห์ จิตใจเขาชอบมโนราห์ ยังมีหนังตะลุงอีก แต่ว่าติดภารกิจมาได้ โรงเรียนห้วยยอดมีเยอะ แต่คุณครูที่เป็นที่ปรึกษาหายากมาก ผมต้องสร้างต้นกล้าที่เป็นที่ปรึกษาที่มีจิตอาสาแบบนี้ช่วยดูแลแทนผม อีกไม่กี่ปีผมก็เกษียณอายุ ตรงนี้ผมเป็นห่วงว่าวันข้างหน้าโรงเรียนห้วยยอด หรือสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง หรือองค์กรเครือข่ายใดๆ ก็แล้วแต่ ถ้าเราไม่สร้างต้นกล้าที่เป็นพี่เลี้ยง ไม่ช่วยดูแลเขาตรงนี้ด้วย คือสิ่งที่ผมอยากจะฝากไปเพราะผมเจอด้วยตัวเอง บางครั้งผู้ใหญ่เห็นนโยบาย นโยบายไม่ได้ตรงกับความต้องการของเด็กเลยอยากจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่สุด องค์กรที่สนับสนุนไม่ว่าจะเป็นองค์กรของคุณชัชยุทธ หรือ ท่าน ดร. หรือพี่ๆ ที่เป็นพี่ดูแลน้องๆ ที่เป็นพี่เลี้ยงอยู่แล้ว ได้กระตุ้นให้ผู้ใหญ่ใจดีลงมามองสภาพปัญหาที่เราเจอแล้วมีการพูดคุยกันแบบนี้บ้าง เชื่อว่าวันข้างหน้าท่านจะได้เข้าใจคนที่ปิดทองตรงฐานพระ คือบนหลังพระนี่ยังมองเห็นอยู่ แต่ตรงฐานพระคือมองไม่เห็นเลยจริงๆ ครับ

คุณวัช หมดเต๊ะ:

พี่ชัชยุทธ เรื่องการพัฒนาเด็ก ฝากฝากอะไรบ้างครับ

คุณชัยยุทธ พุฒนวล:

การพัฒนาเด็ก อย่ามองที่ภาครัฐว่ามีภาระหน้าที่ที่ต้องพัฒนาเด็ก องค์กร เครือข่ายประชาชน ต้องร่วมมือ มีจิตที่เข้ามามีส่วนร่วมเชื่อมโยง ร้อยรวมให้เกิดการพัฒนาเด็กภายใต้หลักการว่าเด็กทำเท่าไร เราก็สนับสนุน

อาจารย์ศาสดา วิทยานุกพงษ์:

สั้นๆ ครับ สิ่งเดียวที่ให้ หนึ่งในคือโอกาสที่จะเกิดเด็กแถว 1 2 3 ต่อไป สองการเปิดมุมมอง เปิดโลกทัศน์ ให้กับเด็กๆ ยกตัวอย่างง่ายๆ สมมติว่าเด็กเห็นอยู่เท่านี้ แต่เพื่อนกลุ่มหนึ่งไปทำงาน ไม่ได้เข้าเรียน บางคนก็จะบอกว่าฉันไปฉันขาดเรียน ฉันอาจจะคะแนนไม่ดี หรือเห็นแล้วว่าคนที่ไปทำงานตรงนั้นได้ประสบการณ์ในการทำงาน หรือผลของบางคนที่ได้ทุน บางคนได้โควตาเข้าเรียน จะเริ่มเปิดเข้ามา หรือมันจะเปิดเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในเรื่องของมุมมองอื่นๆ คือเปิดโอกาส เปิดมุมมอง ทั่วโลกเขายังมีอะไรดีๆ อีกเยอะ เพราะบางครั้งเราเห็นแค่จุดเดียว บ้างคนเห็นจุดดีก็ไป บ้างคนเห็นจุดไม่ดีก็ไม่เอา แต่ถ้าเป็นมุมมอง 360 องศา ก็จะเจอสิ่งที่ดีในการเข้ามาทำงานเพื่อส่วนรวม ซึ่งท้ายที่สุดก็จะตกกับที่ตัวเด็ก พ่อแม่ พี่น้อง ญาติๆ มันไม่ไปไหน

คุณธวัช หมัดเต๊ะ:

ขอบคุณครับ เป็นตัวอย่างหนึ่งของจังหวัดหนึ่ง ผมเชื่อว่าที่จริงไม่ใช่แค่ที่จังหวัดตรง แต่สิ่งเหล่านี้ที่เล่ามา เป็นประสบการณ์ตรงที่อาจารย์ทั้ง 3 ท่าน ได้ลองทำแล้วพบว่าแบบนี้ไปได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งคิดว่าคงมีการปรับพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ แต่สิ่งที่ผมอยากขมวดเอาไว้ คือเรื่องการพัฒนาเด็ก ทำกับเด็กหรือฝึกเด็กให้เด็กเก่งขึ้น อาจจะเรียกว่าพิมพ์ที่หนึ่งมาพิมพ์ที่สองมาพิมพ์ที่สาม พิมพ์แถวแรกก็ต้องดูแลของเด็กว่าเด็กคนนี้มีจริตแบบไหน ชอบอะไร ก็ค้นหาตัวตน แปลว่าเราเจอฉันทะเลแล้ว เราค่อยหาเวทีฝึกให้ฝึกวิริยะ แล้วความสำเร็จก็จะไม่ไปไกล ที่อาจารย์ฝากไว้น่าสนใจมาก คือ พี่เลี้ยงที่ต้องอยู่ในประเด็นนี้ที่จะต้องทำมากๆ คือต้องออกแบบการฝึกหรือกิจกรรมตลอดเวลาว่าคิดกิจกรรมอะไรที่จะให้เขาฝึก ให้เขาลองทำงาน ต้องใกล้ชิดเด็กมากๆ ต้องคอยสร้างความเชื่อมั่น เวลาเด็กล้ม เหมือนการปั่นจักรยาน อย่าเพิ่งกลัว อย่าเพิ่งถอดใจ ประมาณนั้น แล้วก็พิมพ์ถัดมาเริ่มลงรายละเอียดมากขึ้น คิดเชื่อมโยง คิดโยงเข้าหาชีวิต คิดโยงเข้าหาชุมชน คิดสลับซับซ้อนมากขึ้น รู้จักให้ความหมายให้คุณค่าของสิ่งเหล่านี้ว่ามีความสำคัญอย่างไร ฝึกสิ่งเหล่านี้อาจจะใช้เครื่องมืออะไรก็ได้ แล้วพอสูงขึ้นมา อันนี้พิมพ์ละเอียด เรื่องของการฝึกทำงาน ทักษะการทำงานใหม่การเปิดโลกทัศน์ของเขาให้กว้างขึ้น ได้เห็นโลกที่กว้างขึ้น ได้ให้เขาพัฒนาได้อย่างต่อยอด โดยที่เขาไม่ท้ออยู่แล้ว ต่อมุมมองเขาให้กว้าง เป็นสิ่งที่ผมสรุปจากทั้ง 3 ท่าน

ขอบคุณอาจารย์ทั้ง 3 ท่านที่เดินทางมาจากจังหวัดตรัง ที่มาร่วมแบ่งปันประสบการณ์ดีๆ ขอบคุณมาก
ครับ

